

LIBER PRIMVS

liber de partibus in quatuor diuisus uolumina incipit (In oī cōtēplandi genere & cāterā) Harū autē ptiū & generationū doctrina tametsi ea q̄ de pfectioribus ac diuinis ignobilior sit nobis tamē amabilis est : quoniam de iis plura & magis q̄ de illis adiscimus cū nobis magis domestica sint. Ordo eius libri ē uti diximus: quoniam mox seq̄tur ad eū q̄ dicit̄ metheoroḡ in genere cognitionis causarū. Nā post mixta inaīata ī libro metheoroḡ p̄ cauſas p̄tractata:seq̄ debēt ipsa aīalia uti superius probatū est. & īferius magis demōstrabit̄ de aīalibus uero substācia prior est cāteris. De ipsa aut̄ substantia siue essentia materia aptius p̄doceri debet. forma. n. quāe est aīa cum sit physici corporis organici in potentia uitā habētis endelechia: in eius diffinitiōe p̄ciuisse corpus p̄supponit. si militer ēt eius operatōes q̄ non eius solitus sed totius sunt cōiuncti. Ad hāc sicut elementā q̄ similariū sunt materia ante librū de pribus ī quo similariū forma doceſ p̄tractata sunt: ita aīaliū p̄tes ad eū q̄ est de aīa cū partes ipse aīalium sint materia aīa aut̄ forma: p̄tractari debēt. Nec obstat illud qđ in secundo de pribus scriptū deduximus (Ex qbus nā & quot & cāterā). In eodem. n. cognitionis genere. s. cognitiōe pp̄ qđ liber hic de aīaliū parti bus mox seq̄tur ad eū q̄ de metheorologia dicit̄. p̄ metheorologicū nō solū id qđ in sublimi fit: uti nomen sonat̄ intelligendo Sed ēt oē id qđ inaīatū existens uel īperfecte sit uel plene mixtum sicut lapides & metalla & media: ab uno cōi materiali cōficiſ principio uidelicet exalatione. de qbus oībus in tribus primis Aristoteles egit libris. licet in ultima tertii parte de lapidibus & metallis in cōi tantum. At si in diuerso cognitionis genere alterum alteri conferre uolueris. liquet hunc librum de partibus sequi mox ad eum qui animalium historia dicitur. Q̄ yorundā. n. eorū q̄ historia narrat scilicet partium: horū liber de pribus causas & pp̄ qđ īducit. Huius ēt ordinis testimoniu habeto ab Aristotele ī fine quarti metheoroḡ & Alexādo cū eo: uti parū ante mōstratū est. Ad hāc iste ordo ex iis ēt q̄ in primo de aīaliū pribus scribuntur sic cōprobatur. Nā postea q̄ aristoteles ibidem modū quo naturalia demonstrant̄ & uiā pleniorē ad processū huius disciplinæ demōstrasset: & discussa colligēs & p̄tractanda p̄ponēs: dixit (Sed quēadmodū ratio tractāde naturae p̄bari debeat: atq̄ de iis rebus uia apta: facilimeq̄ cōtemplari docereq̄ possimus &c. dictū. iā est. q̄ cū ita p̄finita explicataq̄ sint: de iis quāe deinceps sequant̄ agamus: indeq̄ ordiamur.) iis dictis ipse aristoteles res naturae in duas partē p̄tes dicens alias esse in generabiles & īcorruptibiles diuinias: eāe aut̄ sunt diuina corpora. alias corruptibiles de diuinis pauca & minus cōtemplari nos posse dicit qui a nobis remotiora sunt & nostris sensibus. a. quibus nostra pendet cognitio. De corruptibilibus aut̄ sicuti sunt plāte & aīalia plura & magis. a. nobis cōtemplari possunt cū nobis magis familiaria sint q̄uis diuinoē cōtemplatio nobis sit gratior: iis dictis dicta copulās dicendis tandem cōcludit. (Sed cū iā satis de illis egerimus nostrāq̄ explicarimus sententiā restat ut de aīante natura diseramus: nihil pro uiribus obmittentes uel uilius uel nobilius. Ex qbus uerbis clare suscipere possumus in negotio de aīalibus hūc librū de partibus in quo ordinē hunc p̄dicat esse primū dixit aut̄ uel nobilius. ppter aīam q̄ est aīaliū nobilior & honerabili pars. Dixit aut̄. uel uilius ppter cetera q̄ sunt aīaliū partes: generationes: & alia: Cum igitur post p̄tractata proponat se iam de proximo de aīali natura tractaturum id autem quod de animali natura in hoc libro pertractātur sunt ipse partes quāe: sunt animalium natura cum sint eorum materia: sequitur hunc librum qui de aīaliū pribus agit in reditiōe causaḡ mox sequi ad metheologicū negotiū. & primū ēē in negotio. aīaliū. Huic aut̄ libro de partibus cās partiū īq̄renti: primus de historiis liber: secūdus ēt & tertii posterior pars: simul cū priori parte q̄ de partibus ad generationē seruientibus agit: correspōdet licet forte prior pars tertii libri q̄ est de partibus ad generationē seruientibus rationabiliter ut īqt Aristoteles libro de aīaliū generatione correspōdeat. in quo causas ptiū ad generationē īq̄rit. libri ēt quarti ps illuc usq̄ ubi de partibus colligens proponit de sensu dicens (p̄tes aīaliū oīum interiores exterioreſq̄ generatim tū propriæ cū cōes ita se habent) eidem libro de pribus pari mō correspōdet. In hoc. n. de pribus libro & ī illis de historiis p̄dictis uolumib⁹: eadē res uidelicet aīaliū p̄tes tractāt̄: sed illic cognitōe qa talia sunt narrādo: hic uero earū cās. īgrēdo. Et hāc satis dā sint d̄ eo q̄ ē de aīaliū pribus libro. Sūt īsup nōnullæ p̄tes: q̄rū officiū est motus aīaliū. de qbus p̄ut motui tali deseruiunt & tales sunt libellum quendam compositum Aristotelis: de cuius ordine mox dicendum est.

Ordo libri de partibus ad motum utilibus qui de progresiu animalium inscribitur.

Caput IIII.

Rāter dicta nōnullæ sunt ad motū aīaliū utiles p̄tes. s. p̄gressionē natationē uolatum & reptionemq̄ P̄ cum plurimis Insit in cōi qđā rraditiōetractari debent. ne forte cū naturae cuiuscq̄ aīalis tractarent̄: si sin gulati eas tractare uelemus: idem sāpe iūtiliter repetere cogeremur. Huius libelli necessitatē in primo de partibus libro expressit Ari. dicens (Sunt. n. fortasse quāe cū eandē sortiant̄ appellationē diſcrimine distat spetie ut animalium Incessus quippe q̄ spetie unus esse minus uideat̄ discrepant. n. inter se uolatio. natatio. ingressio. reptio. quamborem quonammodo tractandum sit latere non conuenit utrum īquam primum communiter. per generis cōplexionem: postea uero res p̄prias considerare oporteat. an potius quāeq̄ p̄sequi singulat̄ rectius est) Et q̄ de pribus unū fecerit librū q̄ de īgressu d̄ testis ēt ip̄met Aristoteles quarto de pribus libro dicēs. Cā quāobrē id pedibus uacet). s. serpētum genus (redidimus cū de gressu aīliū ageremus) p̄st hoc eodē libro ab eo sic scribitur. (De inflexu curuarum partium consideratū iam ē cū de cōi aīaliū gressu ageremus: Neq; p̄ hoc uerba sumere debemus librū de progressu p̄cedere ante libros de pribus. non. n. uerba hāc hoc in loco ordinis causam apposuit. Sāpe enī de aliqbus se scripsisse dicit cū tamen liber in quo de talibus egit ordine doctrinæ postponi debeat. similiter de aliqbus se tractat̄ dicit q̄: tamē ordine doctrinæ p̄cedere debēt. nihil. n. talia uerba in principio aut fine libroḡ aut in calce uel principio alicuius materiæ cū p̄tractādæ uel p̄tractatæ scripta fuerint ordinē certum non significabunt ut inferius clarius patefiet. Hāc igitur uerba hic posita huius librī p̄fatum non tollūt ordinem. Incipit aut̄ hic liber τεπὶ ΣΕΤΩΝ χΡΝΤΙ. ΛΩΝ ΛΟΠΙΩΝ ΤΣΟΙΩΝ ζωιστ̄ θωδοτ̄ ΤΗΝ ΚΙΝΙΓΙΝ qđ sic interpretat̄. (De pribus aut̄ utilibus aīalibus ad motū &c. Hunc aut̄ librum & grāce & latine interpretat̄ & uidimus & hēmus. Ordo aut̄ eius est quoniā ad eū mox seq̄t̄ q̄ de pribus aīaliū nūcupat̄. Est. n. ptiū cogni-

LIBER PRIMVS

tionis fere cōplementū cū i p̄o nōnullæ aialiū ptes ptractēt. Seorsum aut̄ hæc ptes ad motū utiles: ab aliis q̄ i libro de pribus dispatatæ sunt; i uno quodā cōi traditæ. sunt libro: quoniā ea p se i uno sermōe cōi ptractari postulant: quæ i uno ēt cōueniūt genere. Huius ordinis, testimomoniū hinc potius accipimus: quoniā i fine huius libri nō mō ea q̄ de pribus ad motū utilibus epilogādo colligit uerū cætera quoq; de pribus ad librū de pribus spectatia ante eas q̄ ad motū utiles sūt resūpli dices. Quæ qdē igit̄ de aliis ipsis pribus: & eae q̄ circa pgressum aialiū & circa oēm scdm locū mutationē hūc habet modū iis āt determinatis cōseqns est speculari de aia.) Illud enim (Quæqdem de aliis ipsis pribus) epilogus est librī de partibus, residuū āt est epilogus huius nunc instatīs libelli ex qbus satis patet librū hunc de pribus ad motū adeū mox seq̄ librum qui de partibus dicitur. adhuc aut̄ de partibus ad motū: statim sequi eū qui est de aia: q̄ est altera assentiæ aialis pars: Quo circa sermo ille quo in fine de partibus scriptū reperitur (Seq̄ ur ut de generatiōe aialiū diseramus) uiciatus agnoscit̄ mutata dictiōe illa ἡσοφαστ. i. pgressu in illā γένεσις. i. generatiōe ut uerus sermo fuerit (Seq̄ ut de pgressu aialiū di seramus) De quoqdē errore. & erroris huius seu deceptiōis ac uicī cā: diffusæ satis iſerius disputabīt. Huic aut̄ libro de pribis ad motū nihil determinati rūdet i historiis: sed pluria de pribis nūc ad gressū nunc ad uolatū nōnūq; ad natationē reptionēq; utilib; i historiis ptiū passim dterminata sūt. de ordine igit̄ eiō libri q̄ d pgressu seu pceſ su uel icesu aialiū iſcribis hacēus hæc dcā sint i quo māle p̄cipiū aialiū exceptis pribis ḡiatōi d̄ seruitib; cō plémentū suscepit. post qd̄ forma ip̄a. i. aia tāq; altera essentiæ p̄s merito succedere debet. Ordo librī de aia. Ca. V.

Lterā igit̄ animalium essentiæ pars ultra materiam seu partes quæ ignobiliores sunt est aia q̄ est pars nobilior & aialiū forma. huus. n. cognitio nobilissima ac utilissima. nō tātū dixerū naturali scientiæ. uerū etiā ad cæteras scientias. est. n. aialium principiū. neq; res p̄ solam cognoscit̄ materiam. physici. n. diffinitio ea est potissima q̄ ex materia ac forma & eo unde principiū motus conficitur. ut dicitur librī primo de aia. sic. n. scimus unūq; nodq; qd̄ est & pp. qd̄ est cū materia & rōnem hēmus: maxime aut̄ cū ambo & unde principiū motus & generatiōis & corruptiōis. uti dixit i fine librī metheorog. Quare ad aialium uerā cognitionē nō solū ptes q̄ sunt materia: sed et̄ aia q̄ est forma: & magis aia q̄ ptes cognosci debet: Ut in arte factis. si. n. lectulus cognosci debeat: nō satis ē scire lignū qd̄ est eius materia nisi uirtutē illā quoq; qua tale qd̄ est lectulus agnoscamus. a simili in natura. si hō uel hois p̄ sciri aut cognosci debeat: puta Caro aut sanguis: nō sufficit eius scire materia. i. clemēta ueḡ ui q̄ tale qd̄ ē cognoscere oportet. hoc āt ē ipsius forma & rō. sic d̄. cæteris fieri oportet. nō igit̄ satis ē ptes p̄sciuissile corporis si aial cognoscere curamus: nisi ēt eius forma. i. aia cognoscā. hōz fides ab Aristotele i p̄io libro de pribis sic accipit. (Quod hō cæterac p̄ aialia mēbraq; eoz natura cōstēt dicēdū p̄fēcto de carne & osse de sanguine deniq; de oib; tā simili q̄ dissimili strue cōpactis. ut de facie d̄ mā de pede: q̄ qd̄q; eoz tale sit: & q̄ ita cōstēt facultate iue uirtute. Nō. n. satis ē eatēus tātū nosce qbs; reb; cōpositū sit ut igne terrae: sed p̄inde agēdū ut si d̄ lecto aut d̄ q̄ uolubet alio generis eiusdē agere. formā. n. potiusq; materia declarat̄ tēptaremo) qbusdā deniq; iterpositis reciēs cōcludit (Cū hæc inq; statui ita diūt hois naturæ studiosi sane īterest de aia & diligere & scire) & paulopost (Nā ob eā ēt rē q̄ de natura agit eo āplius docere d̄ aia q̄ de mā debet. q̄ mā natura potius p̄ aiam q̄ e contra ē) Et hæc satis de necessitate traditiōis de aia de q̄ i uno agit̄ libro i tria di uiso uolumia. q̄ Incipit (Bono& & honorabilū noticiā opinātes &c.) Ordo āt. eius ē quoniā ad librū d̄ pribis ad motū aialiū utilibus iſcr̄ ptum: nullo interposito consequitur. q̄ de pgressu ēt aialiū dicitur. Nam cum i p̄io de pribi. dicat nō satis esie de lectulo scire materia. si lectuli cognitio plena haberī debeat: sed fore necessariū eius quoq; formā cognoscere: p̄ hoc nobis tacito indicat eloquio: q̄ ante formā ipsam materia p̄cognosci debet. Hōz testimoniuū ut diximus est epilogus in fine librī de pribus ad motū utilib; positus: quo scriptū est (Quæ igit̄ de eæteris ipsis pribus q̄ circa pgressū aialiū circa oēm scdm locū mutationē hūc hūt modū: iis īteriatīs p̄is ē speculari de aia.) Cognoscit̄ ēt huius ordinis ueritas eo quo i fine de cā motus aialiū in cōi sic scri p̄tū est. ἡσπὶ μὲν οὐν τῶν ἀορίστων καὶ τῶν γένων: καὶ ὡσπὶ ψυχῆς. εἴ τι δε καὶ ὡσπὶ αἰσθητεστκαὶ μηνιμότ, καὶ υπνου καὶ κοινοῦ κινήσεως εἰρηκαμέν. Ταῦτα τιασταὶ λόγοι δὲ ὡσπιστεστεστ εἰπεῖν. Q̄ d̄ sic iter p̄tak̄ (De pribis qdē igit̄ uniuscuiusq; aialiū & de aia: Adhuc āt & de sēsu & mēoria & sōno & cū motu dixiūs cās. Reliquū āt de ḡnōne dicef̄) In hoc. n. cōi ac ḡnali ad ēentiā & opatiōes ppinqs epilogō: post aialiū ptes: cū pribis eas ēt aphendēdo q̄ ad motū sunt utiles: mox collegit ipsam aiam. Hunc ēt ordinē alexāder aphrodiseus i librī metheoroḡ uti supius dixiūs approbauit cū dixit post metheorologica seq̄ hbrū de pribis aialiū. Ipse ēt suo de aia libro sic scripsit. (Quare si ea q̄ comedē & apte de aie substātia p̄feruntur cōtradictiōibus īplicare nō uolumus: p̄imo loco ipse possidētis aiam corporis apparatus cōtéplādus ē: & internarū iuicē extēnarūq; ptiū cū ipso uenustatis & pulcritudinis cōcētu: lex & dispositio congrēda. Simul. n. hæc ip̄a speculati fuerimus: haud q̄q; ulterius admirabile & nři opiniōe maius eē uidebis ut i corpe supra q̄ op̄ari possumus mirabiliter atq; ambitiōse disposito aiam tot in sē motionū p̄cipia possidēs contineaf̄.) Ac si diceret si suba aie & eius uires & opatiōes āte corpus corporisq; ptes ptractēt: i ambiguis īuolumur difficultatibus minime credēdo q̄ de aia ptracta bunt: credētes quæ sunt de aia supra nrām opinionē existere sed si corpus corporisq; ptes tā īterioris q̄ extēiores eorūq; cōcētū (qd̄ i libris de pribis fit) p̄suerimus: nihil qd̄ postea tractabīt d̄ aia mirabile uidebis: neq; sup uirs nrās: sed corporis uenustati & ptiū cōcētui potius cōuenire: Hūc ēt ordinē pachieris græcus sūmas Aristo. librōge scribēs diligēter obseruauit: post ptes. n. aialiū: de pribis ad motū utilib; scripsit. Post has uero d̄ aia ip̄a. Aueroys etiā in paphrafi uel sūma dicā libri metheoroḡ dixit.) Nā liber in quo loḡ de mēbris aialiū & eoz utilitatib; p̄cedit librū de aia) Errauerūt igit̄ q̄ librū de aia: cæteris q̄ i tota methodo de aialib; tradita sūt: iſcie p̄posuere: sed d̄ hoc planius iſra. Huic āt li. de aia nihil determinati rūdet i historiis: sed cognitio qa ē & pp. qd̄ de ipsa aia: i eodē tradit̄ li. aut forte illā p̄age qd̄ de sēlib; i historiis docef̄ Cū. n. aia p̄cipiū eēt nō aialiū solū sed & uicē tuū oīum: satis fuit artifici īgēioso de aialib; agēti semel aialiū limites exīr. Cū. n. post aialiū ptes expeditas q̄ sūt